

Smrtelné úrazy českých občanů v horském a horolezeckém terénu v roce 2004; případy zachycené monitoringem otevřených zdrojů

ČESKÝ HOROLEZECKÝ SVAZ
CZECH MOUNTAINEERING ASSOCIATION

Obsah:

1.	Smrtelné úrazy v horském terénu 2001 - 04; statistické a souhrnné údaje (tab. 1 – 5)	2
2.	Poznámky k souhrnným údajům a následujícímu výčtu případů; komentář k tabulkám	4
3.	Stručný přehled smrtelných úrazů v roce 2004	6
4.	Smrtelné úrazy v roce 2004 – popis a hodnocení BK; zprávy z otevřených zdrojů	7

zpracovali: Tomáš F R A N K, Tomáš K U B L Á K; 7. 2. 2005
(aktualizováno 3/05)
Bezpečnostní komise ČHS

Zpráva BK ČHS
Text neprošel jazykovou redakcí.

**1. Smrtelné úrazy v horském a horolezeckém terénu v letech 2001 až 2004;
statistické a souhrnné údaje:**

tab. 1										
přehled o věku a pohlaví obětí										
Věk	2001		2002		2003		2004		Celkem	
	Počet	z toho žen	počet	z toho žen	Počet	z toho žen	počet	z toho žen	počet	z toho žen
0-10	-	-	1	-	-	-			1	-
11-15	-	-	1	1	-	-			1	1
16-20	-	-	-	-	1	-	1		2	-
21-25	3	-	7	1	5	2			15	3
26-30	5	1	1	-	4	-	14	2	22	3
31-35	4	-	2	1	3	1	4	2	13	3
36-40	1	-	-	-	2	-			3	-
41-45	-	-	2	-	2	1	1	1	5	2
46-50	2	-	3	-	1	-	1		7	-
51-55	2	1	1	-	2	-	1		6	1
56-60	3	1	1	-	1	-	2		7	1
61 a starší	1	-	1	-	-	-	1		3	-
Neurčeno	1	-	3	-	1	-			5	-
Celkem	22	3	23	3	22	4	25	5	92	15

tab. 2		
příčiny smrtelných úrazů:		
	Příčina	Počet případů
1.	Pády z výšky – celkem	47
	Z toho: 27 případů, kdy pád nebyl jištěn, anebo pravděpodobně nebyl nijak jištěn – vesměs chodecký terén, sestupovky apod., nebo sólolezení. 14 případů pádů způsobených chybou jištění nebo v jisticím řetězci, tedy selháním některého z jeho článků – při lezení, štrandování nebo slaňování (včetně případů vytržení celých skalních bloků se štandem, stržení navázaných lezců kameny či lavinou apod.) 4 případy propadnutí do ledovcové trhliny 1 případ správného jištění, které však z jiných důvodů smrti nezabránilo	
2.	Stržení lavinou (buď zasypaní lavinou, nebo stržení a smrt následkem zranění po pádu)	15
3.	Podchlazení (buď po úplném vyčerpání fyzickou námahou, nebo následek jiného úrazu)	7
4.	Náhlá smrt	6
5.	Zásah padajícími kameny, zavalení kameny nebo uvolněným skalním blokem	3
6.	Zasažení bleskem	1
7.	Utonutí	1
	Bez uvedení příčiny; resp. neurčeno – celkem	13
	Z toho 8 případů bez uvedení příčiny (nalezená zpráva pouze suše konstatuje smrt) 4 případy, kde příčina není zcela zjevná (nález čtyř mrtvých těl v sedle na Elbrusu v r. 2003); mohlo jít o umrznutí (resp. podchlazení, vyčerpání a následné zmrznutí), nebo o zásah bleskem	
Celkem		92

tab. 3 horolezecké disciplíny při nichž došlo ke smrtelnému úrazu:		
Kat	Disciplína nebo interdisciplína	Počet případů
1.	Vysokohorská turistika (VHT), turistika v horách, trekking apod.	33
2.	Horolezectví v horách a velehorách (včetně skalního lezení v horách i výškového horolezectví)	27
-	Případy v nichž se nepodařilo rozlišit horolezectví a VHT	5
3.	Skialpinismus, freeriding, skitouring	16
4.	Skalní a pískovcové lezení (horolezectví mimo horské a velehorské terény)	8
5.	Speleoalpinismus	2
6.	Roklování (canyoning)	1
Celkem		92

tab. 4 přehled států, na jejichž území k úmrtí došlo						
Pořadí	Stát, na jehož území k případu došlo	2001	2002	2003	2004	Celkem
1	Slovensko	11	4	4	11	31
2	Česká republika	1	4	4	7	16
3	Rakousko	1	5	6	1	13
4	Francie	3	4	-		7
5	Rusko	-	1	5		6
6	Kyrgyzstán	-	-	-	5	5
7	Švýcarsko	2	1	-		3
-	Itálie	1	1	1		3
-	Řecko	3	-	-		3
8	Peru	-	2	-		2
9	Bulharsko	-	1	-		1
-	Bolívie	-	-	1		1
-	Tádžikistán	-	-	1		1
-	Chorvatsko	-	-	-	1	1
Celkem		21	23	21	25	92

Tab. 5 Přehled období v nichž k úmrtím docházelo					
Měsíc	2001	2002	2003	2004	Celkem
Leden	1	1	2	5	9
Únor	3	-	-	4	7
Březen	3	1	4	2	10
Duben	3	1	-	2	6
Květen	-	-	2	-	2
Červen	5	3	1	2	10
Červenec	1	4	5	2	12
Srpen	3	9	4	6	21
Září	1	-	-	1	2
Říjen	-	1	4	-	5
Listopad	-	2	-	1	3
Prosinec	2	1	-	-	3
Celkem	22	23	22	25	92

Pozn. 1: komentář k tabulkám 1-5 následuje v kapitole 2

Pozn. 2: jak dále uvedeno, nezahrnuje naše sledování případy úmrtí při sjezdovém lyžování a cyklistice v horách
Pozn. 2: tyto údaje pouze shrnují celkové počty smrtelných úrazů zachycených monitoringem otevřených zdrojů = bez údajů srovnávacích (nebo alespoň kvalifikovaně odhadujících) např. poměr mužů/žen v těchto sportech, jedinců věnujícím se jednotlivým disciplínám atd., nelze hovořit o statistice

2. Poznámky k souhrnným údajům a následujícímu výčtu případů; komentář k tabulkám

Následující souhrn smrtelných úrazů vznikl v rámci zpracování databáze úrazů pro potřeby Bezpečnostní komise a Lékařské komise Českého horolezeckého svazu. Neklade si nárok na úplnost, lze předpokládat i jisté nepřesnosti, ke kterým došlo při čerpání informací z otevřených zdrojů a zpráv tiskových agentur. Podklady byly čerpány zejména z elektronických českých, příležitostně slovenských médií. Souhrn určený pro potřeby BK a LK ČHS nezahrnuje případy úmrtí, ke kterým došlo při sjezdovém lyžování a při horské cyklistice, neboť tyto sporty nelze ani okrajově zahrnout mezi tradiční horolezecké disciplíny. Naopak, pozorně sleduje i případy, ke kterým došlo při horské a vysokohorské turistice, skialpinismu a lyžařské turistice, neboť zde se jedná o další typické činnosti naší členské základny v horském prostředí.

V souhrnu uvedené informace jsou veřejné, tedy byly vydány v tisku či jiných volně dostupných informačních kanálech. V případě, že ČHS obdržela zprávu jinou cestou, např. z hlášení oddílů o úrazu, jsou informace považovány za důvěrné. Tyto informace slouží pouze pro vnitřní potřebu BK a LK ČHS a pro zpracování statistiky úrazovosti a statistiky příčin, a jsou použity pouze jako doplňující pro hodnocení příčin úrazu, v některých případech o ně byly doplněny statistické údaje (např. věk obětí). Jména obětí v následujícím souhrnu nejsou uvedena ani v případě, že se objevují v otevřených zdrojích.

Uvedená statistika není úplná, podklady byly čerpány z dále uvedeného souhrnu úrazů, který není ničím více než rešerší tisku.

BK ČHS vyzývá všechny oddíly k zaslání hlášení o úrazech včetně vyplnění všech položek dotazníku umístěném na oficiálních stránkách ČHS (www.horosvaz.cz).

Zároveň BK ČHS prosí případné přímé svědky nebo účastníky vážných nehod v horolezeckém nebo horském terénu o zaslání alespoň základních informací na poštovní nebo elektronickou adresu ČHS. Každý podobný případ se může stát zdrojem poučení a přispět tak k větší bezpečnosti horolezců či vysokohorských turistů. BK ČHS rovněž žádá případné účastníky či svědky dále uvedených nehod o podrobnější informace, zejména týkající se příčin a mechanismů úrazu. K hlášení lze použít [dotazník k hlášení úrazů](#).

Komentář ke statistickým a souhrnným údajům:

Tabulka 1: Shrnuje informace o pohlaví a věku (pokud se jej podařilo zjistit) obětí smrtelných úrazů v horském a horolezeckém terénu. Přestože se jedná o poměrně malý vzorek, potvrzuje výsledky starších statistik úrazovosti v horolezectví – za kritický věk lze označit zejména rozmezí mezi 20 – 35 lety. Za druhou ohroženou skupinu lze považovat muže starší 45 let.

Výrazně nižší počet žen je způsoben součtem dvou faktorů: jednak tím, že celkově méně žen horolezectví provozuje, jednak potvrzuje, že úrazovost žen je obecně nižší. Jako příklad může posloužit poměr mužů a žen v ČHS. Ženy tvoří v členské základně cca 19,3 %, a přitom se na celkové (hlášené) úrazovosti podle posledního vyhodnocení úrazovosti podílejí 12,7%. Obecně nižší úrazovost žen potvrzují zejména dlouhodobé statistiky úrazovosti zachycené ve zdravotnických zařízeních.

Pro porovnání úrazovosti podle pohlaví však chybí poměr muži/ženy vykonávajících jednotlivé disciplíny a interdisciplíny. Zde tvoří ženy cca 14%, tedy o něco méně než by odpovídalo např. poměru muži/ženy v ČHS, kde je žen 19,3%, avšak více, že je v rámci ČHS hlášená úrazovost žen. Výrazně nižší podíl obětí z řad žen by tedy bylo možné snadno vysvětlit jejich menším počtem věnujícím se horolezectví. Zde však údaje zahrnují celkové počty v různých disciplínách, kde tento poměr pravděpodobně bude pro ženy příznivější, a tedy např. při VHT bude tento poměr výrazně vyšší ve prospěch žen než v případě horolezectví.

Tabulka 2: Řadí nejčastější příčiny úrazů od nejčastějších po méně časté, je tedy řazena sestupně. I v této tabulce je řada případů, ve kterých se přímou příčinu vzhledem k charakteru zdrojů informací nepodařilo určit.

Pořadí příčin asi není nikterak překvapující. Nejčastěji se jedná o pády z výšky a jen menší část z těchto pádů byla jistěna. Na druhém místě se nacházejí případy stržení lavinou a na třetím smrt následkem podchlazení (příčemž tento poměr se oproti minulosti změnil. Ještě v osmdesátých letech bylo podchlazení častější příčinou úmrtí v horách než stržení lavinou; lze do jisté míry předpokládat, že zde se projevuje zvyšující se obliba skialpinismu jako samostatné disciplíny. Lavina, jako příčina smrtelného úrazu hraje právě v případě skialpinistů prvořadou úlohu). Na dalším místě se umísťují případy náhlého úmrtí; tedy vesměs srdečního selhání. Zbývající příčiny úrazů jsou již spíše okrajové, i když v horách jistě ne zanedbatelné. Jedná se o zasažení padajícími kamením, zasažení bleskem, případy utonutí apod.

Tabulka 3: Rozděluje smrtelné úrazy podle aktivit, při kterých k úrazu došlo. Jednotlivé disciplíny a interdisciplíny horolezectví jsou opět řazeny sestupně, od těch s nejvyšším počtem úrazů.

Pro potřeby této statistiky jsme vytvořili 6 kategorií disciplín horských a horolezeckých sportů sloučením podobných činností (např. skialpinismus a freeriding, anebo např. VHT a turistika v horách); v následujícím souhrnu je vždy uvedeno číslo kategorie a uvedeno přesnější rozdělení.

Uvedená čísla nejspíše odráží absolutní počty jedinců, zabývajících se u nás danou disciplínou. Při srovnání se statistikou mezinárodního sdružení horských záchranářů - IKARu (1. místo sjezdové lyžování – v našem případě nezahrnuto, 2. VHT, 3. skialpinismus, freeriding, 4. Alpinismus, a zcela na konci canyoning a speleoalpinismus), se pořadí mění pouze u lyžařských horolezeckých disciplín, pravděpodobně proto, že se jim dosud u nás věnuje menší část populace, nebo jim zdaleka nevěnuje tolik času jako např. na Slovensku nebo v alpských zemích. Vzhledem k charakteru zdrojů informací (otevřené zdroje, a zejména tisk) se ne vždy a ve všech případech podařilo přesně odlišit VHT a horolezectví v horách. Za horolezce považujeme všechny případy, kdy k úrazu došlo při lezení, při nástupech a sestupech v rámci horolezecké túry (byť v chodeckých terénech), zatímco za VHT považujeme prokazatelné případy turistiky bez horolezeckých cílů. Je pravděpodobné, že v nerozlišených případech se oběma rovněž stali spíše turisté.

Vzhledem k charakteru celého materiálu zde jsou zahrnuty všechny úrazy v horách a při horolezectví a obecně lezeckých činnostech s výjimkou sjezdového lyžování. Evidence těchto úrazů by značně přesahovala účel uvedeného souhrnu. Další kategorií, kterou se zde nezabýváme, jsou tzv. výškové práce (tedy práce ve výškách a nad volnou hloubkou prováděné pomocí lezeckých technik). Ty se v mezích možností snažíme evidovat zvlášť.

Pro srovnání by bylo zapotřebí doložit alespoň základní poměry mezi vyznavači jednotlivých disciplín.

Tabulka 4: Přináší přehled států, na jejichž území k smrtelným úrazům docházelo. Oproti minulým létům, kdy klesal počet smrtelných úrazů českých občanů na Slovensku a naopak stoupal v Rakousku, se poměr výrazně změnil, a nejvyšší počet smrtelných úrazů jsme zaznamenali opět na Slovensku (většinou ve Vysokých Tatrách a po jednom případě v Tatrách Západních a Nizkých). Značný nárůst je rovněž v ČR. Zvýšený počet smrtelných úrazů v Kyrgistánu (který by letos zaznamenal třetí příčku) je náhodný. Ve všech pěti zaznamenaných případech se jednalo o jednu jedinou událost, při které zahynul značný počet vysokohorských turistů, konkrétně pád sněhové laviny na běžnou výstupovou cestu na Chan Tengri.

Celkově z této tabulky vyplývá, že nejvíce úrazů se odehraje v ČR a v sousedních státech s velehorami, tj. na Slovensku a v Rakousku. Následují smrtelné úrazy v Rusku a SNS, a úrazy v ostatních alpských zemích mimo Rakousko. Celkově lze říct, že tabulka odráží oblibu jednotlivých států pro provozování horských a horolezeckých sportů u našich občanů.

V této souvislosti by bylo vhodné doplnit údaje o alespoň orientační čísla pro srovnání. (tabulka pouze uvádějící, že k největšímu počtu smrtelných úrazů Čechů v horách došlo na slovenském území, je minimálně politicky nekorektní – bez dalších souvislostí může naznačovat, že je Slovensko nebezpečnou zemí). Tedy minimálně by bylo na místě znát alespoň rámcová čísla o počtu dnů strávených Čechy v horách v jednotlivých státech.

Tabulka 5: Shrnuje období ve kterém k případům došlo. Nejkrizovější byly ve sledovaných letech měsíce červenec a srpen, tedy letní, prázdninová sezóna. Vyšší počet případů lze zaznamenat rovněž v březnu a v červnu (lze jen spekulovat zda se jedná o oblíbené měsíce k provozování sportů v horách), avšak např. březnový nárůst případů lze rovněž přičíst na vrub zvýšenému počtu případů v r. 2003, kdy zejména Tatry postihlo několik náhlých zvrátů počasí a i poměrně časná obleva přinášející zvýšené lavinové nebezpečí. Nejnižší počet případů se tradičně odehraje v září a v květnu.

I tato tabulka, má-li mít jakousi relevanci, by byla zapotřebí doplnit o další údaje.

Závěrem

Podrobnější informace (jako např. horolezecká zkušenost obětí úrazu, přesné rozdělení terénu v nichž k úrazu došlo atd.) se z často nepřesných, zkrácených a zejména velice kusých zpráv bohužel nedá zjistit. Ucelenější přehled lze získat pouze o úrazech členů ČHS, které byly ČHS řádným způsobem nahlášeny. Výsledky rozboru takto nahlášených úrazů se nacházejí na stránkách ČHS, např.: [Úrazy v letech 1998 - 2002](#).

Předchozí rozbor (resp. [Souhrn smrtelných úrazů v letech 2001 – 2003](#)) byl publikován na oficiálních stránkách ČHS, a jako soubor pdf (pro tisk) byl se souhlasem ČHS rovněž přetištěn zde: serverem [Horydoly](#).

Výzvy a informace k zvýšení bezpečnosti, vydané v roce 2004 na základě sledování úrazovosti byly rovněž publikovány na oficiálních stránkách ČHS:

[Informace BK ČHS k zajištění bezpečnosti v jeskyních a při speleoalpinismu](#)

[Informace BK ČHS k zajištění bezpečnosti českých občanů na horách v SR](#)

3. Stručný přehled smrtelných úrazů v roce 2004

3. 1.: v Josefově dole v Jizerských horách podlehl srdečnímu kolapsu lyžař na běžkách.

11. - 12. 1.: v Jeseníkách u Pradědu se ve večerních hodinách ztratil muž. Jeho tělo bylo nalezeno až po odtátí sněhové přikrývky 8.5.

17. 1.: dva vysokohorští turisté z Prahy zahynuli v lavině, která je strhla z hřebene do doliny Parichvost v Západních Tatrách.

24.1.: u Lovětína na Vysočině podlehl srdečnímu kolapsu přímo v běžecké stopě lyžař z Třeště.

9. - 10. 2.: ve Vysokých Tatrách zahynuli 2 ze 4 českých horolezců z pražského oddílu, dostali se do problémů v oblasti Malého ledového štítu. Další dva byli s vážnými zdravotními problémy zachráněni.

28. 2.: u Moldavy v Krušných horách náhle zkolaboval v běžecké stopě lyžař z Duchcova, kterému již přivolaná záchrana nedokázala pomoci

28. – 29. 2.: z běžkařské túry v Jizerských horách se nevrátil jedenapadesátiletý muž z Prahy. Jeho tělo bylo nalezeno náhodnými turisty až 31.5.

4. 3.: v oblasti Hincova plesa ve Vysokých Tatrách zahynul při skialpinistické túře v lavině horolezec z brněnského oddílu.

13.3.: ve Svatošských skalách zahynul po cca dvacetimetrovém pádu nejištěný (neorganizovaný) horolezec.

9. 4.: skialpinista z tišnovského horolezeckého oddílu zemřel na místě a jeho brněnský kolega v nemocnici poté, co v oblasti Rysů ve Vysokých Tatrách vlastní vahou strhli lavinu, se kterou projeli cca 600 m do Těžké doliny.

5. 6.: v oblasti Jahňacího štítu ve Vysokých Tatrách zemřel po pádu turista z Ostravy.

28. 6.: po pádu do žlebu pod sedlem Baníkov v Západních Tatrách zahynul turista z Opavy.

8. - 9. 7.: při sestupu z hory Sveti Ilija v Chorvatsku se svým přátelům ztratila turistka z Prahy. Její tělo bylo nalezeno 9.7. při rozsáhlé pátrací akci.

koncem. 7.: při túře v oblasti Zillertal v Tyrolských Alpách se zřítíl a na následky pádu zahynul turista z Mostu. Jeho tělo bylo objeveno 1.8., když náhodný turista našel turistův batoh a nález oznámil na HS.

5. 8.: při neočekávaném pádu mimořádně veliké laviny na běžně používanou výstupovou trasu na Chan Tengri v Centrálním Ťan Šanu v Kyrgyzstánu zahynulo v časných ranních hodinách mj. pět českých vysokohorských turistů.

8. 8.: horolezec z pražského oddílu zemřel po cca 20 m dlouhém pádu v oblasti Ostrého štítu ve Vysokých Tatrách.

12. 9. při neohlášené akci čtveřice horolezců ze Středočeského kraje v jeskynním systému Rudické propadání zemřela na následky podchlazení mladá žena.

19. - 20. 11.: se v průběhu stoleté vichřice ztratil svým kolegům, se kterými byl od 17. 11. na přechodu hřebene Nízkých Tater, turista z Brandýsa n. Labem. Jeho tělo našli záchranáři HZS a HS 20. 11.

4. Smrtelné úrazy v roce 2004; zprávy z otevřených zdrojů:

Základní informace: 3. ledna 2004; ČR: V Josefově Dole (Jizerské hory), v oblasti Pekla přímo v běžecké stopě podlehl srdečnímu kolapsu devětapadesátiletý lyžař.

Příčina smrtelného úrazu: Náhlá smrt

Disciplína horského nebo horolezeckého sportu: kategorie 3. skitouring

Hodnocení příčin úrazu BK ČHS: K případu se pro nedostatek informací nelze vyjádřit

Zdroj informací ČHS: Otevřené zdroje.

Elektronické odkazy na otevřené zdroje:

http://zpravy.idnes.cz/krimi.asp?r=krimi&c=A040104_163418_krimi_jan

Základní informace: 11. – 12. ledna 2004; ČR: V Jeseníkách se v neděli 11. 1. Ve večerních hodinách ztratil muž který se přemísťoval na běžkách z chaty na vrcholu Pradědu do chaty Barborka vzdálené asi 2 km. Pátrání bylo vyhlášeno až v pondělí 12. 1., kdy muž, zaměstnaný v Barborce jako číšník nenastoupil na odpolední směnu. Na cestu vyrazil relativně dlouho po setmění, naposledy byl spatřen v restauraci na Pradědu kde si nazouval běžky cca v 19.00. Podle svědků nebyl zcela střízlivý.

Intenzivní pátrání, do kterého byly nasazeny všechny kapacity HS, psodiví i policejní vrtulník, probíhalo od pondělka do pátku 16. 1., kdy bylo přerušeno. Po celou dobu panovaly nepříznivé podmínky a přibýval nový sníh, který úspěch prakticky vylučoval. Také pravděpodobnost, že by muž byl nalezen po šesti dnech živý, klesla na minimum.

Systematické pátrání bylo po odtání sněhové pokrývky obnoveno 5. 5. 2004; 8. 5., po posílení o další dobrovolníky HS i z jiných středisek bylo nalezeno tělo v prostoru, který se vzhledem ke směru mužovy cesty zdál nejméně pravděpodobný.

Příčina smrtelného úrazu: Podchlazení; umrznutí

Disciplína horského nebo horolezeckého sportu: kategorie 3. skitouring

Hodnocení příčin úrazu BK ČHS: K případu se pro nedostatek informací nelze vyjádřit; na tragédii se s největší pravděpodobností podepsal alkohol. Muž pravděpodobně zabloudil a v průběhu noci zemřel na podchlazení.

Zdroj informací ČHS: Otevřené zdroje.

Elektronické odkazy na otevřené zdroje:

<http://www.novinky.cz/02/34/36.html>

http://zpravy.idnes.cz/domaci.asp?r=domaci&c=A040113_180146_domaci_jpl

<http://www.novinky.cz/02/36/37.html>

<http://lidovky.centrum.cz/domov/clanek.phtml?id=230335>

<http://lidovky.centrum.cz/clanky/230753.phtml>

<http://lidovky.centrum.cz/domov/clanek.phtml?id=230753>

http://zpravy.idnes.cz/krimi.asp?r=krimi&c=A040116_172013_krimi_ton&t=A040116_172013_krimi_ton&r2=krimi

http://www.ceskenoviny.cz/domov/index_view.php?id=65892

http://www.ceskenoviny.cz/domov/index_view.php?id=65903

http://zpravy.idnes.cz/krimi.asp?r=krimi&c=A040508_145129_krimi_mad&t=A040508_145129_krimi_mad&r2=krimi

<http://www.novinky.cz/03/15/80.html>

<http://lidovky.centrum.cz/domov/clanek.phtml?id=260488>

<http://www.blesk.cz/Clanek41932.htm>

<http://www.blesk.cz/Clanek41913.htm>

Základní informace: 17. ledna 2004; Slovensko: V dolině Parichvost v Západných Tatrách zahynuli v sobotu 17. 1. pod lavinou dva turisté z Prahy. Podle dostupných informací se tak mělo stát při přechodu části západotatranského hřebene pětičlennou českou skupinou. Lavina, kterou brzy po poledni pravděpodobně strhli sami účastníci přechodu, strhla čtyři z nich. Pátý člen skupiny, který se pro okamžitou indispozici s ostatními nevydal na hřeben, ale čekal na ně ve stanu na hřebeni, po pádu laviny působil jako spojka a přivolal pomoc prostřednictvím mobilního telefonu (signál operátorů zde často kolísá, pokrytí není stoprocentní, postiženým se podařilo pouze odeslat SMS na hřeben). Dva z postižených se dokázali vyhrabat sami. Po oznámení na místo dorazil vrtulník Letecké záchrannej služby ATE s lavinovým psem na palubě. O rychlosti zásahu svědčí i to, že patnáct minut po oznámení sesuvu laviny se podařilo nalézt třetího z postižených. Oživování bohužel nevedlo k

výsledku. Posledního z postižených, rovněž již mrtvého, našli záchranáři kolem 18.00. Transport postižených probíhal až do noci, kdy musel být kvůli povětrnostním podmínkám přerušen a pokračoval dopoledne druhého dne. V Západních Tatrách byl v uvedené době vyhlášen třetí stupeň lavinového nebezpečí.

Příčina smrtelného úrazu: Stržení lavinou

Disciplína horského nebo horolezeckého sportu: kategorie 1. VHT

Hodnocení příčin úrazu BK ČHS: Dle aktuální předpovědi pro uvedený víkend byly v celých Tatrách krajně nevhodné podmínky pro vysokohorskou turistiku. Byl vyhlášen 3. stupeň lavinového nebezpečí, byl očekáván nárazový vítr, sněžení a mlha.

Dolina Parichvost patří k vysoce lavinězným oblastem (dle některých pramenů je dokonce jednou z nejlaviněznějších na celém Slovensku). Poučení turistů se v zimním období obvykle průstupu touto dolinou vyhýbají, pro sestup z hřebene v oblasti Baníkova zde lze např. volit mnohem bezpečnější cestu přes Kozí hřbety směrem na Hoľu, kde je přímo v cestě pouze jeden relativně krátký lavinězní úsek. Dle svědectví strážce TANAPu skupina Parichvostem vystoupala na hřeben, stany, ve kterých strávili v horách první noc byly umístěny nevysoko nad hranicí lesa. Skupina dále pokračovala v túře víceméně po hřebeni.

Z nám dostupných informací není zcela zřejmé, v jaké situaci skupina lavinu strhla. Podle dostupných zpráv se pokusila vystoupit na Baníkov, po neúspěšném pokusu se všichni čtyři vraceli ve vlastních stopách, lavina se tedy pravděpodobně odtrhla vysoko u hřebene při zkracování cesty sněhem v některém ze žlebů, k porušení stability mohlo dojít již cestou k vrcholu. Jedná se o častou chybu, kdy se na hřebeni turisté cítí v bezpečí, a s odtrhem laviny pod sebou vůbec nepočítají. Primárně chybné, i když pochopitelné, bylo rozhodnutí o pokračování v přechodu navzdory tomu, že se předpověď počasí nemýlila. Ze zpráv HZS vyplývá, že turisté byli dobře vybavení, avšak údajně jim chyběly zejména lavinové vyhledávače. Také není zřejmé, zda měli např. cepíny a zda s nimi uměli brzdit v případě pádu. Vzhledem k tomu, že z dostupných zpráv nám není známo přesné místo odtrhu, poloha jednotlivých členů skupiny v okamžiku odtrhu, rozestupy mezi nimi, nelze ani spekulovat o tom, zda bylo možné pád ubrzdit ještě dřív, než se lavina zvětšila a nabrala rychlost do údolí. Rovněž není známo, zda tato údajně dobře vybavená skupina používala v některých pasážích postupové jištění a z jakého důvodu volila cestu mimo bezpečné, avšak místy relativně úzké a skalnaté, hřebenové partie.

Zdroj informací ČHS: Otevřené zdroje.

Elektronické odkazy na otevřené zdroje:

http://zpravy.idnes.cz/zahranicni.asp?r=zahranicni&c=A040117_201002_zahranicni_jkl

http://spravy.pravda.sk/sk_cronika.asp?r=sk_cronika&c=A040117_193826_sk_cronika_p03

<http://www.sme.sk/clanok.asp?cl=1235029>

<http://www.sme.sk/clanok.asp?cl=1235051>

http://www.ceskenoviny.cz/svet/index_view.php?id=45745

<http://www.czech-tv.cz/news/clanek.php?id=141624>

<http://www.novinky.cz/02/37/84.html>

http://www.ceskenoviny.cz/index_view.php?id=45837

http://www.ceskenoviny.cz/svet/index_view.php?id=45837

http://www.rozhlas.cz/izurnal/zahranici/_zprava/101449

<http://www.nova.cz/tvarchiv/> (18.1.2004; Smrt pod lavinou)

<http://www.czech-tv.cz/news/clanek.php?id=141694>

<http://www.czech-tv.cz/news/clanek.php?id=141685>

<http://lidovky.centrum.cz/clanek.phtml?id=231068>

<http://lidovky.centrum.cz/clanek.phtml?id=231077>

<http://lidovky.centrum.cz/clanek.phtml?id=231133>

<http://lidovky.centrum.cz/clanek.phtml?id=231398>

<http://lidovky.centrum.cz/clanek.phtml?id=231248>

<http://lidovky.centrum.cz/clanek.phtml?id=231398>

<http://www.mojenoviny.cz/zahranici/lavina040119.html>

http://zpravy.idnes.cz/zahranicni.asp?r=zahranicni&c=A040118_190439_zahranicni_lkr&t=A040118_190439_zahranicni_lkr&r2=zahranicni

http://www.sportovninoviny.cz/index_view.php?id=45980

http://sport.idnes.cz/sporty.asp?r=sporty&c=A040119_171745_sporty_ruz&t=A040119_171745_sporty_ruz&r2=sporty

<http://www.horydoly.cz/vypsati.php?id=1341>

<http://www.czech-tv.cz/news/clanek.php?id=141774>

<http://www.natur.cuni.cz/~listserv/montana/montana.200401/msg00035.html>

<http://www.blesk.cz/Clanek39231.htm>

<http://www.hzs.sk/index.php?lang=sk&site=news&p=idnews:6>

<http://www.lezec.cz/clanek.php?key=2775&lim=0&=&caut=&cser=&ctem=&nser=&nsem=>

http://www.sportovninoviny.cz/horolezectvi/index_view.php?id=46146

<http://www.sme.sk/clanok.asp?cl=1239628>
<http://www.horydoly.cz/vyypsat.php?id=1359>
<http://www.lezec.cz/clanek.php?key=2788&lim=0&=&caut=&cser=&ctem=&nser=&ntem=>
<http://www.natur.cuni.cz/~listserv/montana/montana.200401/msg00190.html>
<http://www.horydoly.cz/vyypsat.php?id=1387>
<http://aero.sme.sk/clanok.asp?cl=1278255>
<http://spravy.markiza.sk/?|:9-uFG1BB71EH-J-6-D-P8-R266-o-K-b-P-K-aben>
<http://www.plus7dni.sk/index.cfm?Page=ShowArticle&ArticleID=12474>

Základní informace: 24. ledna 2004; ČR: U Lovětína na Vysočině v běžecké stopě podlehl srdečnímu kolapsu sedmačtyřicetiletý lyžař.

Příčina smrtelného úrazu: Náhlá smrt

Disciplína horského nebo horolezeckého sportu: kategorie 3. skitouring

Hodnocení příčin úrazu BK ČHS: K případu se pro nedostatek informací nelze vyjádřit

Zdroj informací ČHS: Otevřený zdroj.

Elektronické odkazy na otevřené zdroje:

<http://www.blesk.cz/Clanek39377.htm>

Základní informace: 9 - 10. února 2004; Slovensko: Při výstupu na Malý Ladový štít ve Vysokých Tatrách na který vyrazili čtyři členové pražského horolezeckého oddílu došlo v pozdně večerních hodinách k závažným problémům, které nakonec vyústily ve smrt dvou účastníků túry, a závažná zranění u obou zbývajících.

Skupina, v níž byli dva instruktoři horolezectví (muž a žena) a dva absolventi oddílové horoškoly (kterou zdárně ukončili v r. 2003), vyrazila na poměrně lehkou, a z hlediska lavin bezpečnou hřebenovku (II. stupeň UIAA) s vědomím zhoršování lavinové situace. Předpověď počasí k dispozici neměli, resp. předpověď z rádia (reprodukováná horolezcům chatařem) prorokovala snižování teplot a vyjasnění. Celý postup na hřebeni byl dle svědků poměrně pomalý, skupina podle jednoho z účastníků túry používala jištění i v exponovanějším jedničkovém terénu. Ještě v průběhu dopoledne se rozpoutala v Tatrách bouře, účastníci túry sice zaregistrovali zhoršení počasí, před větrem však zůstali ukrytí za hřebenem, proto mu zpočátku nevěnovali přehnanou pozornost. To vedlo k pozdnímu rozhodnutí o návratu. Nakonec se skupina po společné poradě shodla na dojití k vrcholu a sestupu snadnější cestou žleby zprava pod hřebenem na Sedielko. Počasí se však dále zhoršovalo (podle záchranářů víchřice dosahovala až 150 km/h v nárazech) a celá skupina rovněž již opustila závětrí velkého štítu, přidaly se i problémy s orientací. Později se ukázalo, že zcela minuli správný žleb a sestupovali vlevo od hřebene, směrem do jižní stěny štítu. K sestupu slaněním používali dvě lana, z nichž se však jedno při stahování zaseklo. Při zhoršujících se podmínkách se ustupující horolezci rozhodli jej nechat na místě a pokračovat na laně zbývajícím. K prvnímu úrazu došlo, když horolezec který slaňoval vepředu spatřil pod sebou sněhové pole. Výškou i vzdáleností tušené sněhové pole přibližně odpovídalo hledanému Sedielku. Aby zjistil, zda jdou opravdu správným směrem, rozhodl se slanit až na konec lana a zbytek slézt. Ve spodní části sestupu se s ním však utrhla ledová plotna a muž se zřítíl. Bezprostředně po propuštění z nemocnice uváděl že cca 15m, podle fotodokumentace pořízené ze záchranné akce byl nucen svoji představu opravit. Zřítíl se přibližně třetinu výšky jižní stěny Malého Ladového štítu, tedy asi 80 až 100m. Při pádu utrpěl zranění nohou, hrudníku a hlavy, ne však ohrožující základní životní funkce. Pravděpodobně však zůstal jistou dobu v bezvědomí, neboť o dalším průběhu mnoho neví, každopádně se mu podařilo vsedě přečkat noc a následujícího dne byl nalezen záchrannou skupinou která vyrazila z Téryho chaty, horolezce hledat. Tím byl vyřazen první z přítomných instruktorů.

Vzhledem k nemožnosti komunikace zbývajících účastníci o úrazu nic nevěděli. Po jistém čase se pro slanění, a tedy zjištění příčin zdržení prvního sestupujícího, rozhodla i instruktorka. Co přesně se stalo, zda proslaňovala na konec lana bez uzlů, či spadla při slézání úseku pod slaněním se už nedozvíme. Záchranná skupina ženu našla s mnohočetnými zraněními které pravděpodobně vedly k okamžité smrti. Její pád byl dlouhý rovněž cca 80 – 100m; tělo bylo nalezeno pod sněhem který během noci připadl nedaleko místa opadu prvního z instruktorů.

Nad slaněním zůstali dva nejméně zkušenější účastníci túry. Jeden z nich se za stávající situace rozhodl pro čekání, přestože stanoviště bylo vystaveno všem povětrnostním vlivům, které uvedenou noc byly velmi nepříznivé. Druhý, který byl již od počátku sestupu velmi nejistý, stěžoval si na počasí, a pravděpodobně byl i hůř vybaven do podobných podmínek (již pod vrcholem mu instruktorka půjčovala rezervní oblečení ze svých zásob), nevydržel napětí a pokusil se sestoupit. Při slaňování však udělal nějakou chybu. Buď se mu dostalo vybavení do slaňovací osmy, nebo dojel na uzel na konci a ve svém momentálním stresu nebyl schopen soudné úvahy, každopádně zde nakonec zůstal viset. Tak byl také nalezen odpoledne následujícího dne, příčinou smrti bylo celkové podchlazení. Co se stalo, že se nedokázal sám vyprostit se rovněž již nedozvíme, záchranáři když se k němu konečně dostali jej ve snaze obnovit životní funkce okamžitě z lana sundali, podle toho, že měl mít

údajně polostaženou bundu i spodní vrstvu, se kloníme k názoru, že se mu oblečení zachytilo do osmy a muž se jej snažil silou utrhnout místo aby použil prusíky k vyproštění nebo k výstupu k partnerovi nahoře. Prusíkovací uzly měl připravené na úvazku, jeho situaci však pravděpodobně zhoršilo to, že neměl prsní úvaz. Posední z účastníků túry přežil vsedě na štandu kde utrpěl závažné omrzliny. Dle jeho svědectví se mu s posledním z postižených asi dvakrát navzdory větru podařil hlasový kontakt. Naposledy cca ve 2.00. Další kontakt se mu zdařil až ráno, kdy vítr poněkud utišil, to se však jednalo o volání od prvního z postižených, který byl cca o 100 až 140 metrů níž. Slově však (logicky) nebylo rozumět ani v jednom případě.

Velmi náročná byla i záchranná akce, která se rozeběhla druhý den ráno. Dva z postižených se po pádu dostali do oblastí potencionálně ohrožených lavinami. Přetrvávající špatné povětrnostní podmínky ztěžovaly práci i nasazení záchranného vrtulníku.

O závažných problémech se podařilo informovat prostřednictvím mobilního telefonu až ráno. Jeden z postižených na chvíli zachytil signál operátora a dovolal se na chatu, kde byli ubytovaní. Přibližně v sedm ráno tak informaci obdrželo i středisko HZS VT. Z chaty vyrazili na pomoc další členové téhož horolezeckého oddílu, kteří zde byli ubytovaní a chatař. Svůj náskok stihli do příchodu HZS velmi dobře využít, našli jednoho ze zraněných a začali vystupovat a natáhli první délku fixního lana k dalším dvěma. Výstup (tři těžké lanové délky) dokončili pracovníci HZS.

Příčina smrtelného úrazu 1 (žena; + 9. 2.): Pád (resp. následky pádu a stržení laviny)

Příčina smrtelného úrazu 2 (muž; + 10. 2.): Podchlazení (celkové podchlazení a dušení)

Disciplína horského nebo horolezeckého sportu: kategorie 2. Horolezectví ve velehorách

Hodnocení příčin úrazu BK ČHS: Z hlediska BK dosud případ není uzavřen. K hodnocení dosud nemáme všechny podklady a materiály. Zřejmé je, že k nehodě výrazně přispěl prudký zvrat počasí, který sami účastníci túry včas nezaregistrovali a pozdě na něj reagovali.

O míře zavinění nehody samotnými účastníky túry, lze v podobných případech jen spekulovat. Mnohé chyby, či špatná rozhodnutí o dalším postupu, se jako takové jeví až při vědomí následků. Ani v tomto případě se nejednalo o jednu chybu, ale o sled drobných chyb, opomenutí a špatných rozhodnutí, které by jednotlivě, samy o sobě pravděpodobně nevedly k žádným následkům, avšak ve svém souhrnu nakonec vyústily v tragedii.

Zcela na počátku byla absence dobré předpovědi počasí, která by zkušené instruktory jistě varovala před absolvováním sice relativně snadného, avšak poměrně dlouhého, a místy orientačně náročného výstupu. Na chatě i při kolísavém signálu lze získat předpověď prostřednictvím mobilního telefonu buď na dispečinku HZS VT, nebo meteo Poprad – Letisko). Za faktor, který nepochybě sehrál závažnou roli, lze označit i příliš pomalý postup a pozdní rozhodnutí o návratu. Následovala ztráta orientace v nepřehledném úseku. Teprve v tomto okamžiku došlo k nepředvídatelné situaci; pádu a zranění jednoho z účastníků. Na neočekávanou situaci pravděpodobně zbývající účastníci zareagovali chybně, řešili ji ve stresu a bohužel, s vědomím následků, které nyní známe, víme, že špatně.

Zdroj informací ČHS: Otevřené zdroje; rozhovory s účastníky túry; hlášení HO o úraze

Elektronické odkazy na otevřené zdroje:

http://www.ceskenoviny.cz/index_view.php?id=50113

http://www.ceskenoviny.cz/index_view.php?id=50170

http://www.ceskenoviny.cz/index_view.php?id=50184

http://www.sportovninoviny.cz/horolezectvi/index_view.php?id=50216

<http://www.novinky.cz/02/53/68.html>

http://spravy.pravda.sk/sk_domace.asp?r=sk_domace&c=A040210_130943_sk_domace_p03

http://zpravy.idnes.cz/domaci.asp?r=domaci&c=A040210_131516_domaci_mad&t=A040210_131516_domaci_mad&r2=domaci

<http://www.sme.sk/clanok-1261755.html>

<http://www.lezec.cz/clanky.php?key=2809>

<http://www.horydoly.cz/vypsati.php?id=1446>

<http://lidovky.centrum.cz/svet/clanek.phtml?id=237944&b>

<http://lidovky.centrum.cz/domov/clanek.phtml?id=237937>

http://www.rozhlas.cz/izurnal/zahranici/_zprava/104383

http://www.rozhlas.cz/izurnal/ozvenydne/_zprava/104471

<http://www.hzs.sk/index.php?lang=sk&site=news&p=idnews:10>

<http://www.sme.sk/clanok.asp?cl=1262243>

http://www.bleskovky.sk/?cid=5290&sid=4&ref=clanok_related

http://www.bleskovky.sk/?cid=5343&sid=25&ref=clanok_related

<http://www.novinky.cz/02/55/31.html>

http://www.bleskovky.sk/?cid=5363&sid=4&ref=clanok_related

<http://www.ioutdoor.cz/news/show.php?id=61&title=Dal%20B9%ED+%20C8e%B9i+zem%20F8eli+v+Tatr%20E1ch+%205BiOutdoor.cz%20D&kategorie=novinky+odjinud>

<http://lidovky.centrum.cz/clanek.phtml?id=238499>

http://zpravy.idnes.cz/domaci.asp?r=domaci&c=A040213_114700_domaci_lkr&t=A040213_114700_domaci_lkr&r2=domaci
<http://www.plus7dni.sk/index.cfm?Page=ShowArticle&ArticleID=12474>

Základní informace: 28. února 2004; ČR; Při túře na běžkách v Krušných horách náhle zkolaboval devětapadesátiletý muž z Duchcova na Teplicku. Muž se společně se svým finským přítelem vydal na běžeckou trasu na Moldavě na Teplicku. Pomoc přivolal Fin na Moldavu v odpoledních hodinách. Muže se však již nepodařilo zachránit.

Příčina smrtelného úrazu: náhlá smrt

Disciplína horského nebo horolezeckého sportu: kategorie 3. skitouring

Hodnocení příčin úrazu BK ČHS: K případu se pro nedostatek informací nelze vyjádřit

Zdroj informací ČHS: Otevřené zdroje;

Elektronické odkazy na otevřené zdroje:

http://www.ceskenoviny.cz/domov/index_view.php?id=53551

http://zpravy.idnes.cz/krimi.asp?r=krimi&c=A040228_160149_krimi_jan

Základní informace: 28. – 29. února 2004; ČR; Z běžkařské túry v Jizerských horách se navrátil jednapadesátiletý muž z Prahy. Pátrání bylo vyhlášeno s jistým zpožděním, neboť se jeho rodina domnívala, že si pobyt na horách pouze prodloužil. Muž byl zdatným sportovcem, při vyšetřování se ukázalo, že byl naposledy spatřen u Bedřichova u Liberce. Pátrání navíc od počátku nevedlo správným směrem, neboť turista z plánované trasy odbočil na Dolní Mísečky v Krkonoších. Hledání se však soustředilo na těžko přístupná místa Jizerských hor. Tělo turisty bylo nalezeno náhodou 31. 5. u Dolních Míseček.

Příčina smrtelného úrazu: neuvedena

Disciplína horského nebo horolezeckého sportu: kategorie 3. skitouring

Hodnocení příčin úrazu BK ČHS: K případu se pro nedostatek informací nelze vyjádřit

Zdroj informací ČHS: Otevřené zdroje;

Elektronické odkazy na otevřené zdroje:

<http://www.novinky.cz/03/16/85.html>

<http://www.novinky.cz/03/31/75.html>

Základní informace: 4. března 2004; Slovensko; Při skialpové túře zahynul pod lavinou sedmadvacetiletý člen brněnského horolezeckého oddílu.

Při postupu na lyžích tři členů téhož oddílu traverzem pravou částí Hincovy kotlinky směrem k Hincovu plesu došlo k uvolnění laviny z měkké desky sněhu, která se uvolnila pravděpodobně vlivem zatížení svahu samotnými horolezci. Lavinou byli zasaženi všichni tři horolezci, i přes dodržení bezpečnostního rozestupu cca 15m. Samotný odtrh vznikl cca 10 m nad postupující skupinou. Rozměry laviny dle hlášení HO: šířka 20 až cca 80m, max. délka dráhy 50m, výška nánosů od 50cm do cca 2m v centrální části, kde byl později nalezen postižený. První z trojice byl zasypaný pouze povrchově a bezprostředně (sám odhaduje cca 5 minut) se mu podařilo ze sněhu vyprostit a začít s prohledáváním laviniště, kde narazil na posledního z trojice, který byl rovněž těsně pod povrchem a v okamžiku nálezu se již vlastními silami vyprošťoval. Po prvních pokusech o sondování v laviništi lyžařskými holemi se zbývající účastníci túry rozhodli rozdělit, jeden z nich pokračoval v sondování, druhý se vydal pro pomoc, neboť mobilní telefon byl bez signálu. Po cca 1,5 hod. narazil sondující na první kontakt a začal postiženého rukama vyprošťovat. Ve stejné době byli z podvěsu v blízkosti laviniště vysazeni ze stroje Letecké záchranné služby i první dva záchranáři HZS a dobrovolník THS se psem. Pro nepříznivé podmínky nebylo možné přistát a záchranáři byli vysazeni cca 100 až 150 m od místa nehody. Současně přicházeli i členové téhož oddílu, kteří k místu neštěstí vyrazili z chaty, kde byli společně s postiženými ubytováni. O něco později dorazila další pozemní záchrana, skupina Polských turistů která nesla záchranný materiál HZS z Popradského Plesa. Postupně se tak k místu nehody z různých stran stahovali další záchranáři. Společnými silami byl postižený po cca 2 hodinách 20 minutách vyproštěn. Při vyproštění nebyla zaznamenána dýchací kapsa, přesto záchranáři z HZS zahájili resuscitaci, která však, bohužel nepřinesla pozitivní výsledek. Jako předběžná příčina smrti bylo stanoveno udušení.

Příčina smrtelného úrazu: zavalení sněhovou lavinou

Disciplína horského nebo horolezeckého sportu: kategorie 3. skialpinismus

Hodnocení příčin úrazu BK ČHS: V hlášení HO byly jako faktory, které se uplatnily při vzniku úrazu vyhodnoceny; Technické faktory: nedostatečná výstroj a výzbroj (absence lavinových vyhledávačů, sond a lopat na skialpové túře) Osobní faktory: nedostatečné zkušenosti (chybné vyhodnocení nebezpečnosti terénu v místě nehody).

Vzhledem k tomu, že v den nehody byl dle informací HZS vyhlášen 3. stupeň lavinového nebezpečí a dle informací z hlášení HO byl ve sněhové pokrývce v hloubce cca 50 cm výrazný rozdíl v tvrdosti vrstev a v období, které postižení již mohli sledovat, neboť sami, nebo jejich oddíloví kolegové byli přítomni na chatě (kde shodou okolností probíhal výcvik nováčků ze stejného HO) připadlo za posledních 24 hodin od 10 do 25 cm nového suchého sněhu a za poslední periodu sněžení od 40 do 70 cm nového sněhu, který se vlivem nízkých teplot nemohl vázat se starším tvrdším podkladem, nelze než s hodnocením v hlášení souhlasit.

Nešťastné bylo rovněž vedení túry. Podle informací poskytnutých BK členy HZS kteří zde zasahovali, byl nestabilní celý svah, ovšem kdyby stopa byla vedena pod ním a postižení se jej nepokusili traverzovat, s největší pravděpodobností by k pohybu sněhu nedošlo.

BK podotýká, že lavinový vyhledávač (tzv. pieps), sondy a lopatky by měly být při skialpinistických túrách standardním vybavením, podobně jako je tomu v alpských zemích, kde např. v Itálii je dokonce zákonem ošetřena povinnost vztahující se na všechny lyžaře být vybaven lavinovým vyhledávačem kdekoliv mimo udržovanou sjezdovku.

Zdroj informací ČHS: Otevřené zdroje; komentář HZS VT pro BK; ústní sdělení člena HZS který byl vysazen jako první u místa nehody, hlášení HO o úraze

Elektronické odkazy na otevřené zdroje:

http://www.ceskenoviny.cz/svet/index_view.php?id=54468

<http://www.novinky.cz/02/70/48.html>

<http://www.lezec.cz/clanek.php?key=2887&lim=0&=&caut=&cser=&ctem=&nser=&nsem=>

<http://lidovky.centrum.cz/svet/clanek.phtml?id=243978>

http://spravy.pravda.sk/sk_ckronika.asp?r=sk_ckronika&c=A040305_070352_sk_ckronika_p01

<http://www.sme.sk/clanok-1288488.html>

<http://www.sme.sk/clanok.asp?cl=1288381>

http://www.bleskovky.sk/?cid=8078&sid=10&ref=top_story

http://www.bleskovky.sk/?cid=8078&sid=10&ref=clanok_related

<http://www.horydoly.cz/vypsat.php?id=1559>

http://www.rozhlas.cz/izurnal/zahranici/_zprava/107454

http://zpravy.idnes.cz/zahranicni.asp?r=zahranicni&c=A040304_194239_zahranicni_lkr&t=A040304_194239_zahranicni_lkr&r2=zahranicni

<http://www.hzs.sk/index.php?lang=sk&site=news&p=idnews:18>

http://www.sportovninoviny.cz/horolezectvi/index_view.php?id=54619

<http://www.czech-tv.cz/news/clanek.php?id=147005>

<http://www.czech-tv.cz/news/clanek.php?id=146990>

<http://www.novinky.cz/02/71/77.html>

<http://spravy.markiza.sk/?||bp-O-S-D-N-X-U-W-O-RHWVD-EH-8-R-XyTSCP-sonka>

<http://www.plus7dni.sk/index.cfm?Page=ShowArticle&ArticleID=12474>

Základní informace: 13. března 2004; ČR; Ve Svatošských skalách u Lokte nad Ohří na Sokolovsku zahynul odpoledne dvaatřicetiletý horolezec. Muž jako prvolezec vystoupil do cca dvacetimetrové výšky (údajně na Zámek, ke štandu u borovice), kde nechal jističe zrušit jištění, a sám připravoval slanění. Přestože je místo osazeno borháky, pravděpodobně se vůbec nezajistil a po ztrátě rovnováhy se zřítíl až k nástupu cesty. Oživování prováděné přítomnými a později i osádkou přivolaného vozu záchranné služby nevedlo k žádnému pozitivnímu výsledku, je pravděpodobné, že muž byl mrtev bezprostředně po pádu.

Příčina smrtelného úrazu: pád

Disciplína horského nebo horolezeckého sportu: kategorie 4. Skalní lezení (horolezectví mimo horské terény)

Hodnocení příčin úrazu BK ČHS: K případu se pro nedostatek informací nelze vyjádřit. Není známa ani horolezecká zkušenost postiženého, ani přesná příčina pádu.

Zdroj informací ČHS: Otevřené zdroje;

Elektronické odkazy na otevřené zdroje:

http://www.ceskenoviny.cz/domov/index_view.php?id=56151

<http://www.blesk.cz/Clanek40505.htm>

<http://www.horydoly.cz/vypsat.php?id=1603>

<http://www.lezec.cz/clanek.php?key=2920&lim=0&=&caut=#koment>

<http://www.mvcr.cz/aktualit/regiony/plzen/2004/040314.html>

<http://www.czech-tv.cz/news/clanek.php?id=147991>

Základní informace: 9. dubna 2004; ČR; Při skialpinistickém přechodu hřebene Rysů, který podnikalo pět českých lyžařů, mezi sedlem Váhy a Rysy došlo při přechodu horní části Prednej priehyby vahou postižených k

odtrhu vcelku nevelké (dle hlášení HO cca 10x15m) nafoukané sněhové desky silné cca 50 až 80 cm. Ta strhla dva skialpinisty do kotle a následně o žlabu ústícího na dně Ťažkej (Českej) doliny Délka pádu byla 550 až 600 metrů. Po dopadu byl osmdvacetiletý muž z Nového Města na Moravě mrtvý na místě, zatímco šestadvacetiletého muže z Brna, s těžkými zraněními záchranáři letecky transportovali do nemocnice v Popradu, svým zraněním podlehl v pozdně večerních hodinách.

V okamžiku stržení lavinou byli účastníci túry rozděleni. Dva účastníci byli výrazně pozadu, jeden vedl stopu nad sedlem Váhy na severním okraji hřebene, mezi kameny a vyfoukanými plotnami. Oba postižení pak za ním následovali nikoli ve stopě, ale o něco více na straně České doliny

Příčina smrtelného úrazu: stržení lavinou (odtrhnutí sněhové desky a následný pád)

Disciplína horského nebo horolezeckého sportu: kategorie 3. skialpinismus

Hodnocení příčin úrazu BK ČHS: Ve Vysokých Tatrách panovaly nevhodné podmínky pro túry. Byl vyhlášen 3. stupeň lavinového nebezpečí se vzrůstající tendencí, byl očekáván nárazový vítr a sněžení. Za posledních 24 hodin připadlo od 5 do 20 cm nového sněhu, v poslední periodě až 40 cm nového sněhu, sníh byl suchý, uložený na tvrdém zledovatělém podkladu, HSZ ve stejné době varovala před tvorbou málo stabilních sněhových desek, vankúšemi a převějemi a předpokladem sesuvu sněhových desek již při velmi malém zatížení či samovolným výskytem malých až středně velkých lavin z nového sněhu.

Skupina vyrážela na skialpinistickou túru ráno z Popradského plesa, aktuální předpověď tedy mohla mít k dispozici, a pohybovala se terénem, který pro skialpinistické túry není otevřený.

Jediný, který z celé skupiny byl absolventem skialpinistického a lavinového výcviku, byl jeden z postižených. Ostatní neabsolvovali žádný specializovaný kurz. Většinu skupiny tvořili členové ČHS, tedy minimálně absolventi základního horolezeckého výcviku. Vybavení měli, minimálně oba postižení, v pořádku (lavinové vyhledávače, lopatka, sonda), faktem však je, že v okamžiku tragického pádu měli oba uložené přilby v batohu, a druhý z postižených, který podlehl svým zraněním až v nemocnici, zemřel zejména v důsledku těžkých zranění hlavy.

Nejzávažnější chybou byla túra v naprosto nevhodných podmínkách. U konkrétního místa odtrhu bylo možné stopu vést víc vlevo, kde byl sníh vyfoukaný a nepohybovat se v nafoukaném kotli (kudy ostatně vedl stopu první z celé skupiny). Možnou příčinou takto vedené stopy mohla být obava o lyže, neboť mimo kotel byl sníh místy vyfoukaný až na skálu. V takovém případě však postižení měli raději túru vzdát, nebo pokračovat bez lyží. Nenasazení přilby v podobném terénu nasvědčuje výstupu na slunci, přesto jej však je nutné hodnotit jako další závažnou chybu.

Zdroj informací ČHS: Otevřené zdroje; komentář HZS VT pro BK; Hlášení o úrazu

Elektronické odkazy na otevřené zdroje:

http://www.ceskenoviny.cz/svet/index_view.php?id=60896

http://spravy.pravda.sk/sk_domace.aspx=sk_domace&c=A040409_155935_sk_domace_p03

http://spravy.atlas.sk/z_domova/63374/

<http://www.novinky.cz/02/96/02.html>

http://www.ceskenoviny.cz/index_view.php?id=60896

<http://www.sme.sk/clanok-1456414.html>

<http://www.sme.sk/clanok.asp?cl=1458042>

<http://www.hzs.sk/index.php?lang=sk&site=news&p=idnews:28>

<http://lidovky.centrum.cz/svet/clanek.phtml?id=253351>

http://zpravy.idnes.cz/domaci.asp?r=domaci&c=A040409_172524_domaci_lkr&t=A040409_172524_domaci_lkr&r2=domaci

<http://www.horydoly.cz/vypsat.php?id=1745>

<http://spravy.markiza.sk/?||:9-uFG1EG801H-J-6-D-P8-R266-o-K-b-P-K-aben>

<http://spravy.markiza.sk/?||bp-O-S-D-N-V-O-c-Y-RHWVD-EH-8-R-XyTSCP-sonka>

<http://www.lezec.cz/clanek.php?key=2993&lim=0&=&caut=&cser=&ctem=&nser=&nsem=>

<http://www.plus7dni.sk/index.cfm?Page=ShowArticle&ArticleID=12474>

Základní informace: 5. června 2004; SR; V oblasti Jahňacího štítu ve Vysokých Tatrách zahynul přibližně v poledne po asi třístametrovém pádu třicetiletý muž z Ostravy.

K tragédii došlo v průběhu pokusu o výstup severovýchodním hřebenem na Jahňací štít z Kopského sedla. Na túru klasifikovanou jako II. stupeň obtížnosti UIAA se vydal třicetiletý muž a pětadvacetiletá žena. Na sněhovém poli pod vrcholem štítu pravděpodobně došlo k uklouznutí obou turistů. Pád ženy dopadl výrazně lépe, byla schopna mobilním telefonem přivolat pomoc a poměrně brzy nalezena, a s mnohačetnými zraněními letecky transportována do nemocnice v Popradu, muž však spadl severní stěnou asi tři sta metrů a je pravděpodobné, že následkům zranění podlehl okamžitě. Jeho tělo našli záchranáři HZS SR, kteří sestupovali stěnou ve směru předpokládaného pádu ve sněhové trhlině pod vodopádem pod severní stěnou přibližně v 17.00.

Ještě v průběhu téhož dne zahájili transport v noci přerušeny, který skončil přibližně ve 13.00 následujícího dne předáním ostatků do márnice v Novém Smokovci.

Příčina smrtelného úrazu: pád

Disciplína horského nebo horolezeckého sportu: kategorie 1. VHT

Hodnocení příčin úrazu BK ČHS: Turisté evidentně přecenili své možnosti a podcenili bezpečnostní opatření nutná v horolezeckém terénu. Do cesty nastoupili bez horolezeckého vybavení pouze s turistickými holemi a nejistili se.

Nehledě na fakt, že v uvedené oblasti se smějí pohybovat výhradně organizovaní horolezci a že i další cesty ve vysokohorském terénu jsou až do 15. 6. pro turistiku uzavřeny, turisté zjevně podcenili i počasí a nebyli vůbec připraveni na přetrvávající sníh na hřebenech hor. Sníh ostatně v takto vysokých polohách v Tatrách přetrvává až do léta, turisté jej museli vidět cestou do Tater a ve vyšších polohách se s ním i setkávat. Pokračování v obtížné tůře za nevhodného počasí a bez odpovídajícího vybavení bylo velmi nerozumné.

Zdroj informací ČHS: Otevřené zdroje; ústní zpráva HZS VT pro BK; komentář LZS ATE pro BK; zpráva jednoho ze zasahujících členů HZS pro BK; publikace Smrt si nevybírání (J. Švorc; Altitude, Vsetín 2004)

Elektronické odkazy na otevřené zdroje:

<http://www.cestovanie.sme.sk/clanok.asp?cl=1628763>

<http://www.hzs.sk/index.php?lang=sk&site=news&p=idnews:46>

http://spravy.pravda.sk/sk_ckronika.asp?r=sk_ckronika&c=A040605_193710_sk_ckronika_p03

<http://lidovky.centrum.cz/svet/clanek.phtml?id=267379>

<http://www.novinky.cz/03/35/20.html>

http://zpravy.idnes.cz/domaci.asp?r=domaci&c=A040605_175531_domaci_jan

http://www.ceskenoviny.cz/domov/index_view.php?id=71096

http://www.ceskenoviny.cz/svet/index_view.php?id=71109

<http://www.bleskovky.sk/index?cid=21561&sid=23>

<http://www.lezec.cz/clanek.php?key=3123&lim=0&=&caut=&cser=&ctem=&nser=&nsem=>

<http://www.horydoly.cz/vyypat.php?id=2058>

<http://www.plus7dni.sk/index.cfm?Page=ShowArticle&ArticleID=12474>

Základní informace: 28. června 2004; Slovensko: Při přechodu části hřebenovky se v oblasti Baníkova v Západních Tatrách zřítíl třicetiletý turista z Opavy. Jeho pád oznámil přibližně v 15.30 polský turista, který jej z povzdálí viděl. Hlášení přijala stanice HZS Zverovka, k místu vzletla helikoptéra LZS, která sice muže našla, avšak nemohla jej vyzdvihnout pro členitost terénu, a vzhledem k povětrnostní situaci se brzy poté musela vrátit na základnu. Podle prvních informací byl muž po pádu velmi pravděpodobně mrtev. Do akce vyrazila pozemní skupina záchranářů, která tělo našla 29. 6. Dopoledne. Muž ležel v přibližně 100 metrů hlubokém žlabu pod vrcholem Baníkov (2187).

Příčina smrtelného úrazu: Pád

Disciplína horského nebo horolezeckého sportu: kategorie 1. VHT

Hodnocení příčin úrazu BK ČHS: K případu se pro nedostatek informací nelze vyjádřit. Příčina pádu je nejasná, muž byl na tůře pravděpodobně sám (na HZS žádná skupina nehlásila, že by pohřešovala svého člena, osamocený turista byl v oblasti viděn), předpověď na odpoledne nebyla dobrá (i když není zřejmé, zda počasí sehrálo v případě nějakou roli). Na chatách ani na HZS nebyla túra nahlášena, jak by bylo možné v případě sólové túry očekávat.

Podle popisu zasahujících záchranářů je nejpravděpodobnější verzí, potvrzenou polským svědkem, že muž opustil řetězy a postupoval žleby pod Baníkovským sedlem. Při návratu zpět na značenou cestu se pod ním pravděpodobně utřel skalní blok. Dle stejného zdroje se minimálně dle vybavení jednalo o zkušeného a dobře připraveného turistu. Šlo tedy o velmi nešťastnou souhru okolností.

Zdroj informací ČHS: Otevřené zdroje

Elektronické odkazy na otevřené zdroje:

<http://www.cestovanie.sme.sk/clanok.asp?cl=1659968>

<http://www.sme.sk/clanok-1660255.html>

http://spravy.pravda.sk/sk_ckronika.asp?r=sk_ckronika&c=A040629_125430_sk_ckronika_p03

http://www.bleskovky.sk/?aid=407373&sid=36&ref=sprava_box

http://www.ceskenoviny.cz/svet/index_view.php?id=75586

<http://lidovky.centrum.cz/svet/clanek.phtml?id=273609&b>

<http://www.novinky.cz/03/52/01.html>

<http://www.lezec.cz/clanek.php?key=3159&lim=0&=&caut=&cser=&ctem=&nser=&nsem=>

<http://spravy.markiza.sk/?|m1AdAfAPAYAmAmAjAnAeSihNAQSAKAeAkABfeMa-sonka-v2>

<http://www.hzs.sk/index.php?lang=sk&site=news&p=idnews:56>

<http://www.tasr.sk/?mode=single&id=NTc0OTYwMg==>

<http://www.czech-tv.cz/news/clanek.php?id=159433>

<http://www.horydoly.cz/vypsati.php?id=2166>

Základní informace: 8 - 9. července 2004; Chorvatsko: Při sestupu z hory Sveti Ilija nad Orebincem se 8.7.04 ztratila svým přátelům devětatdvacetiletá turistka z Prahy. Poslední kontakt byl uskutečněn mobilním telefonem kolem 15.00, kdy žena hlásila, že se ztratila v obtížném terénu. Do záchranné akce byly nasazeni horští záchranáři, hasiči i vojáci. Tělo se podařilo lokalizovat z vrtulníku až druhého dne odpoledne.

Příčina smrtelného úrazu: Neurčena

Disciplína horského nebo horolezeckého sportu: kategorie 1. Horská turistika

Hodnocení příčin úrazu BK ČHS: K případu se pro nedostatek informací nelze vyjádřit. Je velmi pravděpodobné, že celá skupina volila horský výlet jako součást rekreačního pobytu u moře, vyrazila bez řádného vybavení a vůbec si neuvědomovala záludnost místního terénu.

Zdroj informací ČHS: Otevřené zdroje

Elektronické odkazy na otevřené zdroje:

http://www.ceskenoviny.cz/domov/index_view.php?id=77414

<http://www.novinky.cz/03/58/57.html>

<http://www.blesk.cz/Clanek43838.htm>

Základní informace: konec července 2004; Rakousko: Z horského úbočí se v posledních dnech července zřítíl pětadesátiletý muž z Mostu, který podnikal sólové túry v oblasti Zillertal v Tyrolských Alpách. Pátrání po pohřešovaném bylo vyhlášeno když náhodný návštěvník hor našel turistův batoh, poloha těla byla určena pomocí leteckého průzkumu.

Příčina smrtelného úrazu: pád z výšky

Disciplína horského nebo horolezeckého sportu: kategorie 1. VHT

Hodnocení příčin úrazu BK ČHS: K případu se pro nedostatek informací nelze vyjádřit.

Zdroj informací ČHS: Otevřené zdroje

Elektronické odkazy na otevřené zdroje:

http://www.ceskenoviny.cz/svet/index_view.php?id=81049

Základní informace: 5. srpna 2004; Kyrgyzstán: Při neočekávaném pádu veliké, převážně ledové laviny na výstupové cestě bezprostředně pod táborem 2 normálky na Chan Tengri (6.995 – Centrální Ťan Šan, skupina Piku Pobedy) zahynulo ve výšce cca 5.000m.n.m. 11 alpinistů, z toho pět českých občanů ve věku od 27 do 32 let, šestý Čech byl mezi zraněnými. Mezi mrtvými Čechy byly dvě ženy. Na vrchol Chan Tengri šlo v době neštěstí celkem 22 Čechů, jejichž výstup organizovala kyrgyzská turistická kancelář AK-SAI Travel, která také vše ohlásila záchranářům. Postižení byli příslušníky dvaadvacetičlenné české skupiny pro kterou vesměs organizací, dopravu a víza zajišťovala CA Rajbas z Boskovic.

K neštěstí došlo v časných ranních hodinách, když se v oblasti vrcholu pik Čapajeva utrhly séraky, které padaly cca 2 km a cestou strhly sněh i kamení. Ledové kvádry s dalším materiálem se vevalily do žlabu, kterým vede výstupová trasa přibližně v 5.30 místního času, tedy v době, kdy zde (cestou na poměrně oblíbený vrchol) prochází nejvíc lidí, kterých zde lavina 13 smetla. Dva (Rus a Čech) z nich přežili a brzy po příjezdu záchranářů byli hospitalizováni v Karakolu s vážnými poraněními. Zbývajících 11 zahynulo. Bezprostředně po rozednění bylo zahájeno pátrání po nezvěstných, ale kolem 11.30 se utrhla další podobná lavina, před kterou však záchranáři stačili utéct. Ještě před tím se podařilo lokalizovat minimálně 3 další těla v trhlinách, po další lavině je však již nenašli a základní záchranné práce byly přerušeny asi po týdně. Kromě výše uvedených českých občanů byli další postižení zejména Rusové a Ukrajinci.

Příčina smrtelného úrazu: stržení nebo zasypání lavinou

Disciplína horského nebo horolezeckého sportu: kategorie 2. Horolezectví ve velehorách – resp. výškové horolezectví

Hodnocení příčin úrazu BK ČHS: Pád séraků v linii nad běžnou výstupovou cestou šlo jen velmi těžko očekávat. K jejich utržení, které způsobilo i následnou sněho-ledovou lavinu došlo v časných ranních hodinách, tedy v době, kdy jsou z tohoto hlediska považovány svahy za nejbezpečnější. Všechny zdroje i závěry vyšetřování na místě se shodovaly v poznatku, že turisté, ani cestovní kanceláře (resp. jejich průvodci) nezanedbaly žádné ze základních bezpečnostních pravidel.

O příčině náhlého utržení tak veliké masy ledu lze pouze spekulovat. Mohly ji způsobit přirozené pochody, jako tání a mimořádně teplá noc, slabé, jinak těžko zachytitelné seismické otřesy v oblasti nebo i lidská činnost, např. průlet vrtulníku s dalšími turisty apod.

Jednalo se o klasické nezaviněné neštěstí, které je o to tragičtější, že se jedná o největší počet českých obětí jediné události od roku 1970, kdy při zemětřesení zahynuli všichni účastníci české výpravy na Huascarán v Peru.

Zdroj informací ČHS: Otevřené zdroje

Elektronické odkazy na otevřené zdroje:

http://www.ceskenoviny.cz/index_view.php?id=81800
<http://lidovky.centrum.cz/svet/clanek.phtml?id=281824>
<http://lidovky.centrum.cz/svet/clanek.phtml?id=281830&b>
http://zpravy.idnes.cz/zahranicni.asp?r=zahranicni&c=A040805_132944_zahranicni_mad
<http://www.novinky.cz/03/74/20.html>
<http://www.lezec.cz/clanek.php?key=3215&lim=0&=&caut=&cser=&ctem=&nser=&nsem=>
<http://www.horydoly.cz/vypsati.php?id=2347>
http://www.rozhlas.cz/izurnal/zahranici/_zprava/127584
http://spravy.pravda.sk/sk_svet.asp?r=sk_svet&c=A040805_153110_sk_svet_p03
http://www.rozhlas.cz/izurnal/zahranici/_zprava/127633
http://www.ceskenoviny.cz/index_view.php?id=81822
http://www.ceskenoviny.cz/index_img.php?id=11705
http://www.ceskenoviny.cz/index_view.php?id=81840
<http://spravy.markiza.sk/?|v0AXLJNDIAIAYAHXeFZQAIPIwURFX-root-v2>
http://zpravy.idnes.cz/zahranicni.asp?r=zahranicni&c=A040805_132944_zahranicni_mad&l=1
<http://www.novinky.cz/03/74/62.html>
http://www.bbc.co.uk/czech/domesticnews/story/2004/08/040805_cz_hikers_2000.shtml
http://zpravy.idnes.cz/domaci.asp?r=domaci&c=A040806_083853_domaci_jan&t=A040806_083853_domaci_jan&r2=domaci
<http://lidovky.centrum.cz/svet/clanek.phtml?id=281913>
http://www.rozhlas.cz/izurnal/zahranici/_zprava/127650
http://www.bbc.co.uk/czech/domesticnews/story/2004/08/040806_cz_kirgis_climbers_0800.shtml
http://www.ceskenoviny.cz/index_view.php?id=81940
<http://www.rajbas.cz/tansan/tansan.htm>
<http://www.rajbas.cz/>
<http://lidovky.centrum.cz/svet/clanek.phtml?id=281913>
http://www.bbc.co.uk/czech/domesticnews/story/2004/08/040806_cz_kyrgyz_climbers_1320.shtml
http://www.rozhlas.cz/izurnal/zahranici/_zprava/127650
<http://www.blesk.cz/Clanek44460.htm>
http://www.ceskenoviny.cz/index_view.php?id=82014
http://www.ceskenoviny.cz/index_view.php?id=82392
<http://www.novinky.cz/03/75/95.html>
http://www.ceskenoviny.cz/styl/cestovani/index_view.php?id=82977
http://www.ceskenoviny.cz/index_view.php?id=82848
http://zpravy.idnes.cz/domaci.asp?r=domaci&c=A040814_110705_domaci_mhk&t=A040814_110705_domaci_mhk&r2=domaci
http://www.ceskenoviny.cz/styl/cestovani/index_view.php?id=83526
<http://www.novinky.cz/03/80/93.html>
<http://www.ak-sai.com./contact/index.shtml>

Základní informace: 8. srpna 2004; Slovensko: Na předskalí pod jižní stěnou Malého Ostrého štítu ve Vysokých Tatrách pravděpodobně uklouzl (moment počátku pádu nebyl spatřen), a následující, asi dvacetimetrový pád členitým, místy kolmým terénem, nepřežil zkušený třicetiletý horolezec z pražského oddílu. Podle všeho byl po pádu mrtev na místě. V terénu předskalí se pohyboval se svým potencionálním spolulezcem.

Celý den bylo pod mrakem a hustě mžilo, dvojice proto neměla v úmyslu nastupovat do horolezecké cesty. Pouze procházeli nástupy cest v dolině kterou neznali, měli však nasazené sedací úvazky, aby předešli případným problémům při nutnosti navazování. K samotnému pádu došlo v relativně snadném terénu I – II UIAA na ukloněné lávce široké 1-2 m (mokrý skalnatý povrch, téměř bez lišejníků). Postižený byl obut do lehkých pohorek firmy Garmont s výrazně profilovaným vibramem. Na ruku měl lehké rukavice a na hlavě prilbu certifikovanou UIAA, která zůstala po pádu vcelku, byla však prasklá. Postižený utrpěl mnohačetná zranění, včetně krvácení do plic a vnitřní poranění hlavy s krvácením do mozku.

Disciplína horského nebo horolezeckého sportu: kategorie 2. Horolezectví ve velehorách

Hodnocení příčin úrazu BK ČHS: Samotný pád postiženého druhý z horolezců neviděl, o přímé příčině pádu lze tedy pouze spekulovat. K úrazu došlo v relativně snadném terénu, účastníci tedy logicky nebyli navázáni. Postižený byl zkušeným horolezcem a instruktorem horolezectví. Evidentně si nebyl vědom žádného hrozícího nebezpečí, neboť v takovém případě by pravděpodobně trval na navázání – druhým člověkem na této túře byl totiž poměrně nedávný absolvent horoškol (i když byl členem jiného oddílu, absolvoval horoškolou právě

v oddíle postiženého instruktora) a je vysoce pravděpodobné, že v případě pochybností o bezpečnosti pohybu v konkrétním terénu by zkušený instruktor cítil zodpovědnost vůči svému partnerovi. K pádu tedy došlo pravděpodobně vlivem chvilkové ztráty koncentrace v situaci, kterou postižený nepovažoval za nebezpečnou.

Zdroj informací ČHS: Otevřené zdroje; ústní i mailové zprávy přítomných; hlášení HO o úraze

Elektronické odkazy na otevřené zdroje:

<http://www.hzs.sk/index.php?lang=sk&site=news&p=idnews:87>

http://www.ceskenoviny.cz/svet/index_view.php?id=82263

<http://www.novinky.cz/03/75/51.html>

<http://lidovky.centrum.cz/domov/clanek.phtml?id=282387>

<http://www.lezec.cz/clanek.php?key=3217&lim=0&=&caut=&cser=&ctem=&nser=&nsem=>

<http://www.horydoly.cz/vypsati.php?id=2358>

http://spravy.pravda.sk/sk_kronika.asp?r=sk_kronika&c=A040808_154319_sk_kronika_p02

<http://www.sme.sk/clanok-1705969.html>

<http://spravy.markiza.sk/?|OMA7QRCNQBBBSAVAIAAPAcJAeDHHA1AWAnAcAW-aben-v2>

http://spravy.idnes.cz/domaci.asp?r=domaci&c=A040808_153807_domaci_mad&t=A040808_153807_domaci_mad&r2=domaci

<http://www.rozhlas.cz/izurnal/zahranici/ zprava/127853>

Základní informace: 12. září 2004; ČR: Při neohlášené akci čtveřice pražských horolezců v Rudickém propadání (RP - součást jeskynního systému v Moravském krasu) zahynula třiatřicetiletá žena.

K neštěstí došlo v ranních hodinách v neděli 12. 9. při návratu z podzemního jeskynního systému, který je v rámci Moravského krasu považovaný za jeden z obtížnějších a nebezpečnějších. Celá skupina bez problémů slanila ponorem RP (cca 80 m slánění ve stupních vodopádu) a podnikla exkurzi do systému, tedy směrem po aktivním vodním toku. Sestup zahájili v sobotu 11. 9. cca ve 13.00. Po prohlídce jeskyně, resp. snáze přístupných částí (po vodním toku prošli až za Balvanitý dóm) se vraceli. Bohužel časové údaje nemáme k dispozici, skupina čas nesledovala. Každopádně jistě již delší dobu po půlnoci začala celá skupina vystupovat lanovou cestou podle vodopádů zpět na povrch. První lezecké úseky (tři stupně, včetně prostředního, nejdelšího) proběhly bez problémů, problém nastal až u předposledního stupně vodopádu se přibližně 4 m pod koncem výstupu náhle zastavila žena, která lezla jako třetí v pořadí (za ní následoval jako poslední už pouze její manžel, člen pražského horolezeckého oddílu; pozn.: zbývající tři nebyli registrovanými horolezci ani speleology). Poslední člen skupiny se v té době domníval, že žena pouze odpočívá, první z lezoucí skupiny, žena, již mezitím pokračovala k povrchu, kde měla ostatním začít vařit čaj. Muž, který lezl jako druhý v pořadí, a tedy byl přímo nad postiženou ženou, pochopil, že se dostala do problémů, vzhledem k hluku vodopádu a tedy nemožnosti komunikace však nevěděl do jakého. Jako první pokus ženě spustil lano s karabinou a na svém stanovišti zřídil jednoduchý kladkostroj. Postižená se však již nebyla schopná do spuštěného lana připnout, proto k ní sestoupil aby jí pomohl na místě. Zjistil, že postižená nevládně nohama, stěhuje si na bolesti rukou a její schopnost logického úsudku a komunikace jsou sníženy. Vyhodnotil stav spíše jako psychický šok a podezření na zaškrcení jako po dlouhém visu v laně. Proto postižené uvolnil prsní úvaz a připravil ji na vytažení. Žena zůstala viset hlavní vahou v křížově šitém prsním úvazu (tzv. „osmičce“, nebo „osmičkovém prsáku“), který není určený pro použití bez propojení se sedacím úvazem. Vis v tomto úvazu jí zřetelně omezoval pohyb, a evidentně v krátkém čase i schopnost sebevyproštění, resp. spolupráce při vyprošťování. Ve stejné době již po laně postižený stoupal na pomoc i manžel postižené, který byl dole a uzavíral postup skupiny. Společně pak postiženou vytáhli na poslední stupeň. V té době neovládala zejména nohy a byly na ní patrné známky psychického selhání (mluvila z cesty, otázky se opakovaly a nedávaly jednoznačný smysl). U postižené tedy zůstal manžel a druhý z účastníků lezl posledním, relativně krátkým úsekem na povrch, aby přivolal pomoc. Celá operace, od okamžiku kdy se postižená zastavila, do okamžiku kdy byla volána pomoc (150 – Hasičský záchranný sbor) trvala podle odhadů obou účastníků (za účasti představitelů BK ČHS se rozebíraly časy jednotlivých úkonů, prostoje a to ze subjektivního pohledu každého z účastníků zvláště) přibližně hodinu a tři čtvrtě (součet časů = 101 minut). Do dalších 20ti minut byl výjezd HZS na místě (teprve v tuto chvíli HZS žádá o asistenční zásah Speleologickou záchrannou službu, která tak na místo dorazila až po vytažení postižené) a dalších cca 30 minut trvalo tahání postižené vodopádem posledního stupně (celkem tedy cca 150 minut, **tedy dvě a půl hodiny**). Již v průběhu tahání byla na postižené podnikány pokusy o oživení, nad ústím propasti již čekala posádka vozu RZS které byla předána. Podniknuté pokusy o oživení však navzdory tomu skončily smrtí postižené (pozn. časy je nutné brát s jistou rezervou; jak již bylo uvedeno, skupina čas nesledovala, časy, které jednotlivých úkonů záchrany jsou počítány z jednotlivých subjektivních pozorování účastníků a pouze korigovány na základě zkušeností přítomných členů BK, mohly tedy být v první fázi u některých úkonů až dvojnásobné, celkový čas záchrany tak mohl přesáhnout i 3 hodiny).

Příčina smrtelného úrazu: celkové vyčerpání a podchlazení

Disciplína horského nebo horolezeckého sportu: Kategorie 5. Speleoalpinismus

Hodnocení příčin úrazu BK ČHS: Celý průběh tragédie v RP je do jisté míry zvláštní, neboť není zřejmá příčina selhání postižené při výstupu; resp. zastavení výstupu, a při relativně dobrém vybavení by proto smrt následkem podchlazení neměla u zdravého trénovaného jedince nastat v tak krátkém čase. Podle informací, které jsou k dispozici se nejednalo o následky zaškrcení, či o následky srdečního selhání. Následky dlouhodobého působení chladu v průběhu předchozí činnosti (exkurze v jeskynním systému) účastníci z různých důvodů vylučují (osobní výstroj postižené byla poměrně adekvátní, jednalo se o průměrně trénovanou a sportující osobu, před výstupem celá skupina dávala přestávku na posílení – svačina a teplý čaj z termosky, nálada postižené byla dobrá a nic nenasvědčovalo postupujícímu problému). Jistě mohl nastat efekt speleoalpinistům dobře známý, vysílení po „přepálení“ výstupu, kdy i trénovaní jedinci náhle zastaví a nejsou mnohdy dlouhé desítky minut schopni pokračovat. To v situaci, kdy na postiženou mohla dostříknout voda z vodopádu, byla ve stresu z neznámého prostředí, a z v podstatě neznámé (tedy nepřilíš natrénované) činnosti – výstupu po laně pomocí JT, mohlo způsobit psychické selhání, rezignaci a poměrně dlouhá doba ve visu bez pohybu způsobit i poměrně rychlou ztrátu tělesného tepla. Na druhou stranu, je rovněž možné (a k této variantě se kloní i sami účastníci sestupu), že se, možná i vlivem psychických potíží – např. když se postižené zasekl blokant, zhoupla se víc do vodopádu apod., a zejména zůstala hlavní vahou viset v prsním úvazu nevhodném pro toto použití, a ve stresu se mohla projevit i dosud skrytá zdravotní obtíž, která sice neměla za následek přímo smrt, ale výrazně uspíšila proces ztráty tělesné teploty.

Celá skupina byla na sestup do podzemí relativně dobře připravená a vybavená. Všichni měli prilby s elektrickými čelovými svítilnami, svrchní ochranný oblek a v mezivrstvách různé neopreny. Konkrétně postižená měla neoprénový komplet bez rukávů (který jistě působil pozitivním efektem navzdory tomu, že pod ním měla spodní prádlo a triko), navrch silonovou soupravu. Obutí nebylo ideální (kanady a několikaterý trekové ponožky, všichni účastníci se však snažili chodit přímo ve vodě co nejméně, tedy po každém brodění by se měly nohy, byť v mokřích ponožkách zahřát), avšak podobné obutí měli všichni účastníci a s odstupem nemají pocit, že by jim mělo působit problém a zvýšenou ztrátu tepla.

Výstroj byla rovněž poměrně adekvátní. Skupinová výzbroj obsahovala komunikační prostředky (vysílačky, z nichž však jedna před samotným výstupem, navzdory zabalení v igelitu pravděpodobně vlivem vlhkosti, selhala), 100 a 60 m statického a v rezervě 50 m dynamického lana, prostředky pro záchranu (kladky, smyčky, rezervní karabiny s pojistkou zámku, expresky atd.). Dále měla skupina s sebou jídlo a pití v termoskách, záložní světlo atd.. Osobní výzbroj byla uzpůsobena z horolezecké, tedy horolezecké sedací a prsní úvazy doplněné o výstupové prostředky, blokanty – ve dvou případech standardní croll a jumar, v případě postižené a jejího manžela dva jumary spojené s úvazy bezpečnostní smyčkou a stoupací třmeny – tedy modifikace typicky horolezecká a méně pohodlná, protože neumožňující odpočinek při každém kroku – zároveň došlo k chybě při kompletaci vybavení, kdy hlavní část váhy po zavěšení se do Jumara zůstávala na nevhodném prsním úvazu). Skupina slaňovala na osmách, lanovou cestu zřizovala ze 100m lana, na „přepínkách“ tedy fixním kotvení zřízených u jednotlivých stupňů vodopádů je kotvila vůdcovským uzlem a karabinou s pojistkou zámku.

Z popsaného je zřetelné, že se skupina dopustila řady dílčích chyb, kterým by se zkušený speleoalpinisté vyhnuli. Žádná z těchto chyb (např. použití vůdcovských uzlů tam, kde by cvičený speleoalpinista použil motýlky nebo osmičkové uzly, aby nemohlo dojít k destrukci lana v uzlu v případě rázového zatížení) však neměla přímou souvislost s úmrtím postižené, i když ve svém součtu (např. méně pohodlná výstupová technika, lana ztvrdlá vodou a zkroucená předchozím slaňováním na osmě - jeskyňáři z tohoto důvodu používají brzdy které lano, obvykle na obou koncích kotvené, nekrotí) výstup ztěžovaly, tedy mohly vést k rychlejšímu vysílení postižené. Tyto skutečnosti však mohly sehrát pouze okrajovou roli v celkové situaci. Významnější roli mohl sehrát pouze nevhodný prsní úvaz. I krátký vis v něm pravděpodobně vedl k neschopnosti sebevyproštění vlastními silami a tento stav mohl vést rychleji k rezignaci a psychickému selhání.

Samotný průběh prvního pokusu o záchranu byl za daného stavu věcí poměrně logický, včetně vytažení postižené nahoru na stupeň vodopádu. Je otázkou, zda by speleologové s místním průvodcem (a tedy i klíči od tzv. „suché cesty“ vybavené ocelovými žebříky) nevolili jiné řešení, tedy rychlé spuštění postižené (které by zabralo výrazně méně času) na místo, kdy by ji mohli stabilizovat a pomoci tepla z vyvíječů a záchranných příkrývek které jsou automatickou součástí osobní výbavy každého jeskyňáře sestupujícího do podzemí, ji nezahřáli před další činností, tedy vytažením, nebo, v případě výrazného zlepšení, jejím výstupem vlastními silami, ať už stejnou trasou, nebo „suchou cestou“, na povrch.

Při volání o pomoc došlo pravděpodobně vlivem stresu (a přepojování dispečera na stanici) k nedorozumění, a hasiči nebyli připraveni na zásah v podzemí. Podle poskytnutých informací „jeli k postiženému horolezci u Rudického propadání“ (volající se však domnívá, že všechny podstatné informace pro HZS uvedl). Asistenci SZS si zasahující členové HZS vyžádali až po příjezdu na místo, i když zde jednotliví členové SZS (např. z Rudic) mohli být, navzdory dobrému dojezdovému času HZS, již před jejich příjezdem a poslední úkony záchrany tak mohly být výrazně rychlejší. Je ovšem spíše sporné, zda by to postižené ještě mohlo pomoci, zdá se, že rozhodující byla prodleva v čase, kdy se skupina snažila o záchranu vlastními silami, i když tato prodleva byla pochopitelná, účastníci sestupu rozhodně nemohli nechat postiženou bezmocně visící na

laně. V případě, že by je doprovázel zkušenější jeskyňář, tedy jedna pracovní síla navíc, by pravděpodobně poslal jednoho z účastníků volat o pomoc dřív, a dřív by byla svolávána i SZS.

Závěrem nutno podotknout, že hlavní chybou (i když ani ta s nehodou přímo nesouvisí) skupiny byl sestup bez řádné konzultace a zajištění. Skupina si např. vůbec nebyla vědoma nebezpečí spočívajícím v náhlém vzednutí hladiny podzemního toku. Pro uvedený víkend nebyla předpověď počasí optimální (i když ji účastníci sestupu sledovali, a déšť hlášen nebyl, v den sestupu bylo jasno, podle vlastních slov účastníků i stav vody byl nejnižší jaký měli možnost pozorovat), ale zejména postižení nekonzultovali např. termíny vypouštění blízkého rybníka.

Na základě této nehody BK ČHS vydala varování před neoprávněným (a tedy nezajištěným) vstupem do speleoalpinistického terénu, viz odkaz (<http://www.horosvaz.cz/metodika/index.phtml?rb=9>) na oficiálních stránkách ČHS, a na stránky Lezec.cz, které jsou nejčtenějšími v oboru, připravila článek o nebezpečí v podzemí a problematice speleozáchrany, viz odkaz (<http://www.lezec.cz/clanek.php?key=3330>), a důrazně varuje před podobnými sestupy bez průvodce z řad místních speleoalpinistů.

Zdroj informací ČHS: Otevřené zdroje; ústní informace náčelníka SZS; ústní informace náčelníka stanice SZS Moravský kras, který byl na místě bezprostředně po zásahu hasičů; ústní zprávy účastníků akce a popis vybavení i průběhu účastníky na diskusním fóru Lezec.cz

Elektronické odkazy na otevřené zdroje:

http://www.ceskenoviny.cz/domov/index_view.php?id=88957

<http://lidovky.centrum.cz/domov/clanek.phtml?id=292392&b>

[http://ihned.cz/index.php?p=002000_nd&neris\[action\]=detail&neris\[id\]=22579905](http://ihned.cz/index.php?p=002000_nd&neris[action]=detail&neris[id]=22579905)

<http://www.lezec.cz/clanek.php?key=3294&lim=0&=&caut=&cser=&ctem=&nser=&nsem=>

<http://www.horydoly.cz/vypsats.php?id=2610>

Základní informace: 19. - 20. listopadu 2004; Slovensko: Při přechodu hřebenovky Nízkých Tater byla skupina tří českých turistů zastížena v oblasti mezi Čertovicí a Štefánikovou chatou (resp. na hřebeni za Kumstovým sedlem ve směru k chatě) vichřicí, která proběhla celou střední Evropou a místy dosahovala síly orkánu. Jednalo se o skupinu dobře vybavených a zkušených vysokohorských turistů, kteří absolvovali tento přechod na sněžnicích a s cílem nocovat v chatách a útulnách při plánované trase hřebenové túry.

Ve vichřici turisté do jisté míry ztratili orientaci (za snížené viditelnosti se drželi tyčového značení, avšak neznali svoji přesnou polohu vůči Štefánikově chatě, ke které se snažili navzdory podmínkám dojít). Postupně byli dva z nich doslova smeteni z hřebene do údolí, kde se naštěstí sešli a po dosažení silnice byli nalezeni a dopraveni do Mýta pod Ďumbierom. Odtud byli předáni do péče zdravotnického zařízení, přičemž léčené omrzliny byly pouze v jednom případě vážné. Posledního z trojice, který byl po dosažení civilizace oběma zbývajících účastníky oznámen HZS jako nezvěstný, osmadvacetiletého turistu, našli záchranáři až následujícího dne mrtvého, příčinou smrti byl chlad, kterému byl v noci z pátku na sobotu vystaven.

Trojice českých turistů nastupovala hřebenový přechod ve středu, 17.11.04 ráno a přecházela Nízké Tatry od východu k západu, podle svého plánu měli v neděli 21.11.04 ukončit přechod v Donovalech. Podle vlastního vyjádření sice měli o přicházející vichřici zprávu, ta však hovořila o vichřici v záp. Evropě, a o varování HZS vydaném pro SR na sobotu (kdy turisté počítali s ubytováním na Štefánikově chatě s dobrou možností ústupu).

Na základě meteorologického varování vydala HZS SR ve čtvrtek výstrahu platnou pro všechna pohoří v SR, tuto informaci však turisté ještě v pátek 19.11. kolem poledne, kdy dostali poslední zprávy o vývoji počasí, bohužel neobdrželi. Podle meteorologů dosahoval v oblasti vítr více než 150 km/h (V.T. Lomnický štít: 166; N.T. Chopok 173), tedy síly, které jen těžko mohou lidé na hřebenech hor odolávat. O síle vichřice zcela zřetelně svědčí i to, že se nejednalo o jedinou oběť v oblasti Tater, a že zde zároveň došlo vlivem větru k ekologické katastrofě století.

Disciplína horského nebo horolezeckého sportu: kategorie 1. VHT

Hodnocení příčin úrazu BK ČHS: Turisté vyrazili na hřebenový přechod v době, kdy vichřici podobného rozsahu mohl jen těžko někdo předpokládat. Z ČR vyráželi v úterý, kdy počasí bylo ještě relativně stabilní (první zprávy o silném větru – až 110 km/h související s předpokládaným přechodem studené fronty, vyšla v českých médiích ve středu kolem poledne, pro následující období byla prognóza dobrá, pouze výrazné ochlazení na pátek; podrobnější varování byla vydána ve čtvrtek).

Průběh túry byl normální až do pátku 19.11.. Ten den přes noc nasněžilo a podle vlastního vyjádření účastníků bylo zřetelně cítit, že vítr zesiluje. V sedle Čertovica se skupina zastavila v motorestu, kde pomocí SMS zpráv ověřovala aktuální předpověď počasí. Všechny zprávy skupinu utvrdily v tom, že se sice očekává zhoršení počasí, avšak dosáhnout Štefánikovu chatu je reálné (odtud skupina chtěla podle podmínek buď pokračovat, nebo sestoupit Jánskou dolinou do Lipt. Jána). Z Čertovice vyráželi cca v 11.30, (o chvíli dřív na stejnou trasu vyrážela i další skupina turistů, která později na radu dispečera HZS ve vichřici zabívala v kosodřevině a další ráno dorazila na Štefánikovu chatu), a dorazila za stálého sněžení a větru, který však dosud nezpůsobil problém s chůzí, až do Kumstového sedla, kde byla po 14té hodině. Cíl, chata, podle ukazatelů

vzdálená 1:15 hod, se stále zdál reálný. Skupina tedy pokračovala za stálého sněžení a větru ještě asi hodinu v hřebenové túře, teprve zpětně se ukázalo, že odhad vzdálenosti, kterou za uvedený čas ve zhoršujících se podmínkách urazili, byl chybný, a chata tak byla ve větší vzdálenosti než předpokládali. V té době, tedy cca po 15té hodině však vítr zesílil a značně se zhoršila i viditelnost. Turisty dostihla vichřice plnou silou na volném hřebeni, pochod byl naprosto vyloučený, postupovali ve skupince po závětrné straně hřebene v podstatě výhradně lezením. V té době selhaly mobilní telefony, jeden z nich „zmrznul“ při pokusu o domluvu s dispečerem HZS na č. 18 300, kde se podařilo sdělit přibližnou polohu, počet osob a směr cesty. Teprve v se soumrakem se skupina roztrhla, když vichřice postupně dva z turistů srazila z hřebene dolů, svým způsobem našťstí byli oba srazeni do stejné doliny, kde se jim podařilo se sejít. Navzdory vysílení a omrzlinám se jim podařilo sejít na cestu (teprve později zjistili, že sešli na značenou cestu z Kumstového sedla) kde po cca další hodině potkali policistu a lesáka, kteří je předali HZS. Na základě jejich sdělení tak byla zahájena pátrací akce po třetím ze skupiny, a oba postižení byli o převezení k ošetření do nemocnice Brezno. Tělo třetího turistu se podařilo najít až po odeznění vichřice při rozsáhlé pátrací akci.

Celá skupina byla dobře vybavená, přechod šli na sněžnicích. Každý z nich měl teleskopické hole a standardní vybavení (oblečení gore-tex, moirové spodní prádlo, polartekové bundy, kvalitní rukavice, čepice a kukly, včetně rezervních; skupina plánovala túru s cílem přespávat na chatách/útulnách, nenesla tedy stan, ve vybavení dále byl plynový vařič, čelovky a na každého velká termoska s doplňovaným čajem). Vzhledem k relativní technické nenáročnosti a původně i relativně příznivé předpovědi počasí lze vybavení považovat za adekvátní.

Skupina rovněž měla zajištěný systém předpovědi počasí prostřednictvím SMS zpráv (ze dvou zdrojů, na dva telefony), tedy obdobný systém varování, jaký si obvykle si vytváří horolezci v zimním období zejména s ohledem na vývoj lavinové situace ve Vysokých Tatrách.

Vzhledem k okolnostem lze těžko vytknout uvedené skupině nějakou fatální chybu. Při vědomí následků se jako chybné rozhodnutí jeví pokračování v cestě při prvních známkách vichřice. Jednalo se o rozhodnutí utvořené na základě chybného předpokladu (vzdálenost ke Štefánikově chatě). Toto rozhodnutí je však do značné míry pochopitelné, neboť skupina nebyla vybavena pro nouzové přenocování, a riziku neplánovaného bivaku by se odchýlením od trasy vystavovali. Ve výbavě skupiny citelně chyběly právě prostředky pro neplánovaný bivak (např. žďáráky), tedy tzv. „nouzový obsah batohu“ v podobě, v jaké jej nosí na túry horolezci. Ani to však nelze turistům, vzhledem k technické nenáročnosti vybraného přechodu a kvalitní standardní výbavě, vytýkat.

Závěr: Preventivní opatření i výbava skupiny byla na dostatečné úrovni, hřebenová túra v Nízkých Tatrách nepatří k extrémním podnikům ani v zimním období a málokdo mohl počítat s podobnou mimořádnou situací. Celé neštěstí pouze svědčí o tom, že nelze podceňovat žádné hory, a že v nich náhlý zvrat počasí může vést ke značným problémům.

Zdroj informací ČHS: Otevřené zdroje;

Elektronické odkazy na otevřené zdroje:

<http://www.novinky.cz/04/41/85.html>

http://zpravy.idnes.cz/krimi.asp?r=krimi&c=A041120_110202_krimi_jup

<http://lidovky.centrum.cz/svet/clanek.phtml?id=309053>

<http://www.sme.sk/clanok-1829617.html>

http://www.ceskenoviny.cz/index_view.php?id=101020

http://www.ceskenoviny.cz/svet/index_view.php?id=101057

<http://www.lezec.cz/clanky.php?key=3467>

http://www.bleskovky.sk/index?cid=41589&sid=10&ref=clanok_archiv

http://mesto.sk/prispevky_velke/vysoke_tatry/neodporucapohybvh1100937900.phtml

<http://www.hzs.sk/index.php?lang=sk&site=news&p=idnews:161>

<http://www.tatry.cz/servis/aktualne/orkan.html>

http://spravy.pravda.sk/sk_domace.asp?r=sk_domace&c=A041119_135250_sk_svet_p03

<http://www.blesk.cz/Clanek47056.htm>

<http://www.mojenoviny.cz/zahranici/tatry041122.html>

http://www.ceskenoviny.cz/svet/index_view.php?id=101353

<http://lidovky.centrum.cz/clanek.phtml?id=309320>